

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be. Helyben előfizethetnek a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalnak, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordaiútcza szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, lejárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fördőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilttér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.

Félévre 6 frt. o. é. Évnegyedre 3 „ „ „
Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

Az előfizetés minden hó 1 és 15-kétől megújítható.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Közélet egy nagy városban.

III.

4. Nevelési czélok.

Érintve volt fentebb, mily fontos és mily nagy-szerű a tevékenység, habár — fájdalom — egyházi téren, a vasárnapi iskolák ügyében, melyeket mégis némileg ide lehet sorozni. E sorok írja tanuja volt ily vasárnapi oktatásnak. Sokat beszéltek ott Jézus Krisztusról, — a miért kár oda menni — a templomban is lehet hallani; de bizony szomorú meggyőződése szerint a vasárnapi iskolák inkább egyházi, sem mint nevelési intézetek.

Első helyen kellene megemlíteni az egyetemet, mely 1450-ben alapított, jelen rectora Disraeli, közvetlen elődje Lord Derby volt. 25 faszék van alapítva benne, legrégibb a theologiai 1530-ból s legújabb biblia a kritika 1862-ből. Hozzá van csatolva régi régiség-muzeum. Azt a lapok olvasói tudnifigyák, hogy az új épület a West-end és Patrick közt egyike a világ legszebb egyetemi épületeinek. Tanulók száma valami 900.

Másik az Andersons University, 1796-ban alapított a híres természettan tanár által. Tavolról sem a mi fogalmaink szerint való egyetem. Muzeuma meglehetősen csinos magángyűjtemény.

Glasgow Ladies College. A nyelveken kívül földrajzot, számtant, írást, rajzolás, tánczot, zongorát, varrást tanítanak benne. 1845-től áll fenn.

Normál Seminary, mind a szabad egyház, mind a skót egyház kezei közt, azok által tartva fenn.

Maxwell iskola, ez az egy felekezetenélküli egy hölgy (Mrs. Blackhurst) hagyományából.

Fonosságára nézve nem kevésbé érdekes a Glasgow Mechanics institution, a melynek több iskolája van. Ez 1823. nov. 5-n alapított a glasgowi mechanikusok által, hogy a mesterségökbe vágó dolgokat tanulnassák. Felolvasások este tartanak; van 7—8000 kötetnyi könyvtár; az igazgatót 16 választott tag vezeti, az évi díj mindössze csak 8 shilling.

Az educational institute csak agítál a nevelési kérdésekben heti ülésein.

A trades school 1803-tól áll fent 108 fiú és 108 leány nyer benne oktatást, népnevelést, zene és írás ösmerettel együtt a testületek felügyelete alatt.

A School of art-ot a kormány tartja fent.

A Glasgow institution egyesület összeköttetésben a londoni society of Arts-al, hogy a munkás osztálynak, önszegélyezési elveken rendszeres, tudományos és gyakorlati képzést adjon. A tagsági díj 5 s. évente

A High School Glasgow legrégibb intézete a 12. századból. A mi realgymnasiumainknak felel meg. Tanítanak benne: latin, görög, klasszikus geografia, historia, régiségtan; francia, német nyelv; angol nyelvtan, syntaxis, kiejtés, történeti, természetbölcsészeti, írás, könyvvezetés, rajzolás, festés, természettan; táncz, gymnastika.

Az akademia szintén ilyenformán van szervezve. Csak hogy újabb keletű, 1846-ból.

A siketek és némák tanítására külön társulat alakult, humanitási elveken, mint szinten a missionariusok kiképzésére is.

Az industrial School 1847-ben alakult, egy társaság kezeli ügyeit; 385 fiú és 243 leány, összesen 628 gyermek nyert benne oktatást.

A Buchanan Institution elhagyott gyermekek számára tett alapítvány, kik szálláson kívül mindent ez intézetben nyernek. 340 gyermek nyer itt kiképzést különböző mesterségekben, írni, olvasni taníttat és a számtan elemeibe bevezetettik. A város hatóság mellé még a kereskedők és iparosok is választanak tagokat az igazgatótanácsba, mely 18 tagból áll.

Vannak még jelentéktelenebb iskolák, mint a St. Enoch's Parish School, és a Wynd School, a melyek szintén közpénzen tartatnak fenn és közellenőrzés, közfelügyelet alatt állanak. Nagyobb rész azonban a magán vállalkozásra van hagyva. Nem lesz talán érdektelen végül idecsatolni az Andersons University idei tantervét. Előadattak benne: vegytan, műtani vegytan, számtan, mértan, trigonometria, francia, latin, görög, héber, írás, könyvtartás; azután természetbölcsészeti, boncztan, élettan, vegytan; zene, zenetan, növénytan; végül sebészeti boncztan, élettan, materia medica; szemorvoslat; gyakorlati sebészeti, kórházlátogatás és semmi több. Egy-egy lecke egy évnegyedre átlag volt 1 font. Látható, mily boldogok a mi nevelési állapotaink ezek mellett mind rendszer, mind olcsóság dolgában!

Ugyancsak az egyetemhez egy muzeum is van csatolva. A house keeper, kiszíves volt kísérni, megjegyezte, hogy rendszeresen a muzeumot nem lehet, miután sok elveszne úgy látszából. Így aztán egymás mellett minden, a mi „mutat.“

Legújabb táviratok.

Zágráb, augusztus 27. „Obzor“ határozottan véli, hogy a kiegyezési törvényjavaslat impozáns többséggel fog törvényvé emeltetni. A mérsekelt nemzeti párt az unionista-párttal közös értekezletet tart.

Madrid, aug. 26. A cortes Castelárt 135 szóval elnökévé választotta; Olave 73 szavazatot kapott. Castelár festi a helyzet veszélyeit, melyek őt arra kényszerítik, hogy egy meg nem érdemelt állást fogadjon el. Kinyilatkoztatja, hogy teljes szólasszabadságot kíván fenntartani, de a személyeskedést nem tűri el. Az ő politikájá Salmeron programjában ismerhetők fel. Mi — ugymond — a szeptemberi forradalomnak folytatói vagyunk; mi nem egy pártot képviselünk, hanem a democratiát. Febr. 11-ke óta a szabadság a köztársasági jelző. A köztársaság halála a szabadság halála is lenne.

Kinyilatkoztatja, hogy ő foederalista, mert a foederatió elkerüli a diktatúrát. Ő mindenképp a nemzeti egységet és az ország integritását kívánja. A tekintélyre és rendre nagy szükség van. A köztársaság kormányá elenyésznek, ha a rend nem szilárdulna meg. Végül is németelve hangsúlyozza a hadseregben a fegyelem helyreállításának szükségét.

Paris, aug. 27. Egy tegnapi madridi sürgöny mely a Stella-erődnek a carlisták általi bevételét tény gyanánt jelenti, ezen győzelmet kevésbé fontosnak mondja, minthogy Stella egy 150 főnyi helyőrséggel bíró erődiütt laktanya Bregua tábornok gyorsan közeledik e helyhez, hogy azt Santa-Pauval egyesülten ismét bevehesse.

Madrid, aug. 26. A hivatalos „Gazeta“ jelenti: A bask tartományok főkapitánya következő távirát: Lizarraga carlista főnök 3000 emberrel az Estelláról záról banda segítségére indult. Santa Pau tábny az Estellánál levő 8000 főnyi bandát tegnap Dicastillo és Aroniz közt megverte, hadállásukat elfoglalta, és néhány lovat s hadi anyagszert vett el tőlük. Csapataink vesztesége hallottakban, sebesültekben és eltűntekben 50 főre megy. A carlisták veszteségét nem tudhatni.

Későbbi táviratok szerint a carlisták vesztesége tetemes. Don Carlos személyesen vezényelt. — Calvo Seco bandájának szétveretése Arragoniában megvalósul. Mirendon bandája megverett. — A cortes többsége ma ismét gyűlést tart igen fontos ügyekben.

A dicastillói csata után Santa-Pau Sesmába vonult vissza. Estella közelében 12,000 carlista van összpontosítva, kik Bregna tábornok és más hadoszlopok kivonulását várják. — A külföldi postá Santanderen át küldetik.

Bécs, aug. 27. Párisból jelentik a „Pr.“-nek hogy a frohsdorfi legujabb sürgönyök szerint Chambord gróf a zászló kérdésében tetemes engedményeket tett, hogy a monarchikus törekvéseket megkönnyebbítse.

Róma, aug. 27. Hirszerint a madridi kormány a hatalmak részéről elismertetése végett újból kísérleteket tett.

Páris, aug. 26. este. Egy legitimista lapnak igazgató jegyzékére válaszolva azt írja a „Pays“, hogy a május 24-e előestéjén létesített kötményt még nem akarja szétszaggatni, hanem a legitimista, beszédmodót óvásnak tekinti. — A „Repucl. Fr.“ jelenti, hogy a terület odahagyásának napján Chambord gróf részére felirat átnyújtása van kilátásba véve; ezen felirat titokban iratott alá.

Róma, augusztus 27. A külügyminister a spanyolországi aggodalmas helyzet miatt ide visszatérkez.

Konstanczinápoly, augusztus 27. A kormány a sajtó minden szabad véleménynyilvánítását elfojtani akarja. A „Turquie“ egy angolelleses czikk miatt megintett. Az összes lapok tanácskozást tartanak, hogy beszűntessék megjelenésüket. — Hir szerint Ludolf osztrákmagyar nagykövetté fog kinevezeteni.

Gastein, aug. 27. A német császár ma utazott el innen. A osztrák igen barátságosan búcsuzott el az osztrák és porosz előkelektől, és Beust gróffal hosszabb ideig beszélgetett.

Bécs, aug. 27. Szerbia fejedelme ma érkezett ide; a kiszálló helyen a fejedelem a helytartó és az országos katonai parancsok által üdvözöltet; szállásán pedig az udvari méltóságok és Honhenlohe hg főudvarmester által üdvözöltetett ő felsége nevében.

Közlemények a magy. kir. honvédelmi miniszterium működéséről 1867—1872.

A miniszter megbízásából hivatalos adatok alapján írta Asbóth János, magy. kir. honvédelmi miniszteri titkár.

Ötödik szakasz.

Felszerelés, élelmezés és elszállásolás.

XVIII. Fegyverzet.

A honvéd-nyalogság részére a Werndl-rendszerű puská, a lovaság részére az ugyanazon karabély, vagy a Gasser-féle forgópisztoly, a szörölveg-osztagok részére pedig a Montigny-rendszerű szörölveg rendszeresített.

Ezenkívül a gyalogság puskái kardszurony-nal vannak ellátva, a lovaság nyeregeihez pedig egy aczékhüvelyű lovasági kard van erősitve. A dzsidasok a közös hadseregben is használt dzsidát hordják.

A Werndl-rendszerű löfegyverek kiváló mérvű műszaki értéke — főleg a mi a zárkészüléknek mintegy megnyugtatólag szilárd szerkezetét illeti — a nem szakember előtt is szembezőköleg nyilvánul.

A Werndl-puska az eddig ismert hátultöltő löfegyverminták egyike által sem szorítottat még háttérbe, mert ha például a hírneves bajor Werder-féle puská talán némileg kényelmesebb kezelési is, másrészt sem a kezelés könnyen felfoghatósága, sem a szerkezet szilárdsága tekintetében a Werndl-féle puskát felül nem mulja, mely azonkívül 1200 lépésnyi hordtávval, jeles találati képességgel, nagy behatolási erővel, lapos ivű sodorjárral és egy-egy első perczben 18, sőt 20 lövésig is fölvihető gyors tüzzel bír.

A honvédelmi miniszteriumnak 1869-ben számos hátultöltő löfegyver-minta ajánlatot elfogadásra, és főleg három rendszerű löfegyver képezte az akkori tárgyalások alapját, ugymint a Vetterli-, Wänzl- és Werndl-féle löfegyverek.

Az első rendszer, habár az a fegyverműszak minden fogásait is fölkarolá szellemus szerkezetében, mindamellett azon gyökerez hibával bír, hogy annál az elsütő készülék mődzerejét hosszú tekercsrugony feszítése képezi. Már pedig minden ily rugony, kifeszítéskor, annyira különféle erőnyilvánulásokat fejt ki, hogy a töltények elsülése megfelelő mérvben nem biztosítottik.

A Wänzl-féle löfegyverek továbbá pántrugonyos elsütő készülékkel lévén ellátva, az előbb

említett hibával nem bírnak ugyan, de szerkezetük nélküli azon szembezőkö szilárdságot, mely egy végleges fegyverzetül elfogadandó mintától méltán követeltetik.

A Werndl-féle löfegyvereknek a m. k. honvédség részére történt elfogadásakor nem is az volt tulajdonképen a főindok, hogy azok a közös hadseregnek is rendszeresítették, mert az 1868-ik évi XLI-ik törvényczikk 18-ik §-ának az által is elég tétetnek, ha az egyenlő fölfegyverzés alatt csak a lőszer azonossága értetik.

Az említett rendszerű löfegyverek tehát csakis a főntebb elősorolt kitűnő tulajdonságaik következtében lettek a m. k. honvédség részére elfogadva.

A huszár altisztek, a dzsidas- és szörölveg-számára a Gasser-féle lovasági forgópisztoly van rendszeresítve. Ennek kibebített mintája szerint pedig, a legutóbbi időben a gyalogsági tiszték részére is, részletekben leendő visszafizetés mellett, nagyobb mennyiségű gyalogtiszti forgópisztoly szerkesztetett be.

E két nemű forgópisztoly teljesen czélszerűnek bizonyult. A lovasági forgópisztoly akként van szerkesztve, hogy abból karabélytöltényeket is lehet löni, melyek monstanig — az egyenszerűség szempontjából — kizárólag is használtattak; miután azonban az említett löfegyverekből 20 szemer löporral is hasonló lövedémet lehet elérni, s e mellett a hátlokés kisebb, legujabban a lovasági forgópisztolyokhoz ily kisebb töltésű lőszer beszerzése iránt a tárgyalás megkezdett.

A honvéd-szörölveg-osztagok Montigny-rendszerű szörölvegekkel vannak ellátva. Az e nemű löfegyverek általában, a gyalogságnak vékony vonalokban való harcászati módja miatt, egyes pontokon hatályosabb tűz kifejlesztése, különösen pedig a vonalaknak zárt osztagok támadása elleni támaszául, s az áttörési kísérleteket nyomatókossabb biztosítására szolgálnak, — és mindezzel az egyes gyalogos tűzhatásának sokszorozása által azon arányban képesítvők, mely a szörölvegben egyesített puskacsővek számának megfelelő. A találat valószínűsége e mellett, általában véve, a puskacsőveikkel ugyanaz lenne, viszonylag véve azonban a dolgot, a szörölveg találati képessége az ingó kézben tartott puskáénál mindenestre jóval nagyobb, miután a szörölveg csővezete mozdulatlan fekvésű talpban nyugszik.

Ezen általános harcászati tekinteteken kívül a szörölvegek kevesebb czéllövési ügyességgel bíró gyalogság tűzhatásának mintegy pótlásául is szolgálnak, s a különféle fegyvernemek között a tűzértségbe való átmenetet képezvén, ez utóbbinak előiskolájaként is tekinthetők.

Magukat a Montigny-féle szörölvegeket tekintve, azok az egyedül együtt versenyző Gatling-féle szörölvegekkel szemközt, főleg azért fogadtattak el a honvédség tábori fölfegyverzési eszközeiül, mert szerkezetüknél fogva az utóbbi szörölvegeknek szaporább és könnyebben szabályozható szórásai képességgel, továbbá szilárdabb s egykönnyen meg nem akadó belművezetellel bírnak.

Az ideiglenesen megerősítendő pontokon jó sikerrel használható Gatling-féle szörölvegekből a honvédség részére 10, a dandárokhöz osztott Montigny-félékből pedig 80 darab löveg és 190 egyéb jármű szerkesztett be, minden hozzátartozó kezelési és szekerezési eszközzel és löszerezellel együtt.

A honvéd-lovaság kardjai, a közös hadsereg némileg súlyosabb ilyenmű kardjaitól eltérőleg könnyebb minta szerint készítették.

A fegyverzet és löszerművek a m. k. honvédség felállításának első szakában, a közös hadsereg meglévő készleteiből vétettek át, kész pénzbeli visszafizetés mellett.

Már 1870-ben azonban tárgyalások kezdték meg az iránt, hogy a honvédség részére szükséges fegyverek és löszerművek az országban készíttessenek. Ezen tárgyalások legelső eredménye gyanánt Pesten az ugynevezett losonczi pályaudvar keleti végén, a vállalkozó fegyvertársulat által fegyvergyár állítottat fel, mely évenként 50.000 löfegyvert képes készíteni.

E gyárral 10 évre szóló oly szerződés kötött, hogy a miniszteriumtól évenként legalább 25.000 löfegyvert vesz át. Ezen lekötöttség teljesen indokolható az által, hogy az ország területén fegyvergyárnak építése fontos okokból még netaláni áldozatok mellett is mulhatlanul szükségesnek mu-

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes be-
tükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NEZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve,
hogy a papirok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be. és azok **a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak,**
a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrovi-
debb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.